

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У даній статті розглядається питання удосконалення податкової системи як фактору підвищення фінансової безпеки держави.

Ключові слова: податкова система, фінансова безпека, економічна безпека, податкові надходження, податки, економіка.

Abstract

This article examines the issue of improving the tax system as a factor in increasing the financial security of the state.

Key words: tax system, financial security, economic security, tax revenue, taxes, economy.

Вступ

Для того, щоб економіка України успішно розвивалася і забезпечувалася економічна стійкість і стабільність, потрібно досягти високого рівня економічної безпеки. Податкова система є одним з головних елементів системи економічної безпеки, через те, що постачає всі ступені економічної системи фінансовими ресурсами. Від податкової системи залежними є всі головні сфери економіки та їх ефективна діяльність, розвиток підприємництва і задоволення як головних потреб держави так й потреб окремих громадян. Попри те, що податкова система в Україні безупинно реформується і вдосконалюється, вона є не достатньо ефективною. Нагальним нині залишається виявлення проблем, які становлять загрозу економічній та фінансовій безпеці держави зі сторони податкової системи і визначення напрямків щодо їх мінімізації.

Результати дослідження

Для здобуття стійкого економічного розвитку держави в довгостроковій перспективі припустиме тільки шляхом забезпечення її економічної та фінансової безпеки, а це, зі свого боку вимагає чіткої організації всіх галузей діяльності держави, посеред яких однією із найголовніших є податкова система [1].

Роль податків виступає основною для забезпечення життєдіяльності будь-якої держави, тому що податки є не тільки головним осередком дохідної частини бюджету, а ще й включені у всі вузлів фінансової системи. Податки є чинником фінансової безпеки, бо вони підтримують такий стан фінансової системи, при якому утворюються умови для соціально-економічної стабільності суспільства, держави, регіонів, підприємств та громадян.

Податкова система, в свою чергу виступає [2]:

- ресурсом в руках державної влади;
- інструментом впливу на соціально-економічні процеси;
- фактором зворотного зв'язку та відповідно залежності держави від платників податків.

На думку науковця Голікова С., що «через значну кількість небезпек та загроз у податковій сфері існує величезна загроза для національної економіки. На це вказують такі фактори, як : негативне сальдо державного бюджету, відсутність податкової культури та низька податкова грамотність, величезні запозичення держави, активне використання інфляційного податку, незбалансованість бюджету, неефективне використання бюджетних коштів, постійне недофінансування ключових державних програм, що дестабілізує соціальне і економічне становище України» [3].

Можливими загрозами з боку податкової системи економічної і фінансовій безпеці виступають:

- постійні зміни і доповнення чинного податкового законодавства;
- ступінь тіньової економіки в державі;
- ступінь податкового навантаження в країні;
- ступінь ефективності адміністрування податків та зборів у країні тощо.

Варто зауважити, що загрози в економічній та фінансовій безпеці є різноманітними щодо причин їх виникнення зі сторони податкової системи. Але одним із найбільших недоліків виступає нестабільність й недосконалість податкового законодавства.

Незважаючи на те, що в Україні діє єдиний кодифікований нормативно-правовий документ – Податковий Кодекс України [4], проблема оподаткування також регулюється ще й чисельними підзаконними нормативно-правовими актами, Указами Президента, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України. Окрім того, можна знайти розбіжності, неоднозначні тлумачення деяких положень та дефініцій, визначених у законах й підзаконних нормативно-правих актах. Це все має негативний вплив на виконання податкових зобов'язань платниками податків і на роботу працівників податкової служби та відповідно до цього знижує привабливість вітчизняної економіки перед іноземними інвесторами, кошти яких вкрай необхідні нашій країні в умовах постійної нестачі власних ресурсів у вигляді фінансів.

Однією з найбільших загроз є тіньова економіка. Це є властивим для будь-якої економічної системи, але у країнах з трансформаційною економікою це явище набирає загрозливих масштабів.

Компонентами тіньової економіки виступають три види ухиляння від податків, а саме:

- приховування доходу від бізнесу;
- приховування реальної кількості найманих працівників;
- приховування реальних розмірів виплаченої зарплати або ж зарплата «у конвертах».

Для того, щоб підвищити рівень ефективності податкової системи в Україні потрібно реалізувати такі заходи:

1. Дотримуватися стабільності в нормативно-правовому регулюванні податкового законодавства. Податкові норми для суб'єктів господарювання мають бути простими і зрозумілими та не мають кардинально змінюватись, як це, переважно, відбувається.

2. Оптимізувати ступінь податкового навантаження заради стимулювання розвитку та утворення нових робочих місць і зростання ринку праці, та вивільнення грошових коштів населення і суб'єктів господарювання для розвитку власної справи. Окрім того, це дасть змогу вивезти з тіні частку економіки та зменшити кількість відтоку вітчизняного капіталу за кордон. Хід зниження податкового навантаження повинен бути поступовим, також він потребує чіткої спланованості, системності та прогнозованості рішень, адже одноразове, різке зменшення сукупного податкового навантаження може привести тільки до великих втрат поточних доходів, може ускладнити виконання державою своїх функцій й підірвати основу для проведення податкових реформ на макрорівні.

3. Підвищити рівень ефективності управління податковим боргом. Для цього необхідно:

– включати усі активи боржника до податкової застави, незалежно від розміру податкового боргу;

– застосовувати продаж майна одразу після закінчення терміну дії податкової вимоги або невиконання графіку погашення податкового боргу, що розроблений боржником за рішенням керівника контролюючого органу;

– в законодавстві передбачити норму про автоматичне списання частини коштів у погашення податкового боргу у момент їх надходження на рахунок платника;

– розширити перелік підстав для проведення виїзної документальної перевірки за наявністю податкового боргу;

– закріпити законодавством відповідальність засновників за погашення податкового боргу підприємств банкрутів у разі недостатності коштів останніх, отриманих від продажу активів при процедурі банкрутства;

– не давати дозвіл засновникам збанкрутілих підприємств, податковий борг яких не було погашено при процедурі банкрутства, протягом п'яти років засновувати нові підприємства або покласти на них обов'язок – при здійсненні нової діяльності у першу чергу розрахуватись із попередніми боргами [5].

4. Автоматизувати процеси оподаткування з використанням сучасних технологій. Окремо органам державної податкової служби треба продовжувати роботу щодо вдосконалення системи електронного документообігу та системи електронного адміністрування податку на додану вартість, спрощення форм податкової звітності, звітування платниками за операціями у режимі реального часу тощо.

5. Посилити відповідальності за використання тіньових податкових схем при веденні бізнесу та умисній мінімізації податкових зобов'язань.

Висновки

Отже, з огляду на проведений аналіз ефективності податкової системи та виявлення основних її недоліків в контексті забезпечення економічної та фінансової безпеки можна зробити висновок, що існує ряд питань, що виступають загрозами для досягнення безпечного рівня. Головними питаннями є: постійні зміни податкового законодавства, нерівноцінний рівень податкового навантаження на малий та великий бізнес, високий рівень тіньової економіки та корупції, низька ефективність адміністрування податків тощо.

Тільки за допомогою злагоджених та вивірених дій і заходах зі сторони держави можна буде мінімізувати та подолати проблеми. Водночас потрібно забезпечити певний баланс, а саме : з одного боку, держава повинна позиціонувати шанобливе ставлення до платників податків, що утворюють фінансово-економічну безпеку держави, а з іншого – підвищувати їх відповідальність перед державою через формування високої податкової культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тимченко О. М., Осадчий Є. С. Інституційна спроможність упровадження моделі сегментації податкових боржників в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 8. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8086> (дата звернення: 23.03.2021)
2. Мединська Т. В. Податкове стимулювання розвитку R&D в Україні та Польщі / Т. В. Мединська, Р. Ю. Черевата // Суспільні трансформації і безпека: людина, держава, соціум: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (8 червня 2017 р.). – Львів: Львівський інститут МАУП. – Львів : Львів. МАУП, 2017. – С. 84-88.
3. Голюков С. С. Проблеми забезпечення податкової безпеки України. Економічна наука. 2017. № 15. С. 62–64.
4. Податковий кодекс України № 1989-VIII від 23.03.2017: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. – 336с.

Ткачук Людмила Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com

Грибок Наталія Олексіївна – студентка групи МФК-19б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: natasagribok43@gmail.com

Hribok Nataliia O. - MFK- 19b student group, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsia National Technical University. Vinnitsa, e-mail: natasagribok43@gmail.com

Tkachuk Liudmyla M. - Candidate of economic sciences, Associate Professor of Finance and innovation management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: ludatkachuk2017@gmail.com